

Študijná príručka: Severná Európa

Kvíz s krátkymi odpoveďami

Odpovedzte na každú otázku v rozsahu 2 – 3 viet na základe poskytnutého textu.

1. Aké sú hlavné jazykové a národnostné skupiny obyvateľstva v severnej Európe?
2. Popíšte, ako Nórsko, Island a Dánsko využívajú svoje prírodné podmienky na výrobu energie.
3. Čo sú to fjordy a akým spôsobom vznikli v Nórsku?
4. Ktorá nerastná surovina je kľúčová pre švédske hospodárstvo a ktoré priemyselné odvetvia na nej stavajú?
5. Aký je rozdiel v udeľovaní Nobelových cien vo Švédsku a v Nórsku?
6. Prečo má poľnohospodárstvo Dánska výhodnejšie podmienky v porovnaní s ostatnými severskými krajinami?
7. Vysvetlite, prečo sa Island nazýva aj „ostrovom ohňa a ľadu“ a ako využíva svoju geologickú polohu.
8. Čím je Fínsko charakteristické z hľadiska prírodnej krajiny a prečo sa nazýva „krajinou tisícich jazier“?
9. Akým spôsobom sa jazykovo a kultúrne odlišujú obyvatelia pobaltských štátov? Uveďte príklad.
10. Aké sú charakteristické znaky životného štýlu a spoločenských hodnôt obyvateľov severských štátov?

Kľúč správnych odpovedí

1. Obyvateľstvo severnej Európy tvoria germánske národy ako Dáni, Islandčania, Nóri a Švédi. K ugrofínskym národom patria Estónci, Fíni a Saamovia, zatiaľ čo Litovci a Lotyšiaci patria k baltickým národom.
2. Tieto krajiny využívajú rozdielne zdroje energie. Nórsko vyrába elektrickú energiu prevažne vo vodných elektrárňach, Island využíva geotermálne zdroje a Dánsko je lídrom vo výrobe energie z veterných elektrární, kde takto vyrába viac ako 40 % energie.
3. Fjordy sú dlhé a úzke morské zálivy obklopené strmými a vysokými svahmi. Vznikli činnosťou ľadovcov, ktoré vyhlbili údolia a tie boli následne zaplavené morom.
4. Kľúčovou nerastnou surovinou Švédska je kvalitná železná ruda, ktorá sa ťaží v okolí miest Kiruna a Gällivare. Z nej sa vyrába kvalitná oceľ, ktorá je základom pre rozvinuté strojárstvo, vrátane výroby automobilov, lodí a stíhacích lietadiel.
5. Väčšina Nobelových cien, konkrétne za fyziku, chémiu, fyziológiu a medicínu a literatúru, sa udeľuje vo Švédsku Švédskou akadémiou. Nobelova cena za mier sa ako jediná udeľuje v Nórsku, a to nórskeho výborom menovaným nórskeho parlamentom.
6. Dánsko má nížinatý povrch a jeho podnebie je zmierňované teplým Severoatlantickým prúdom, čo ho robí primerane vlhkým a vhodným na poľnohospodárstvo. Vďaka tomu má Dánsko najvyšší podiel ornej pôdy v Európe (viac ako 60 %).
7. Island leží na styku eurázijskej a severoamerickej litosférickej dosky, čo spôsobuje intenzívnu sopečnú činnosť (ohneň) a zároveň je jeho povrch pokrytý ľadovcami (ľad). Svoju polohu využíva na získavanie geotermálnej energie z horúcich prameňov a gejzírov.
8. Fínsko je charakteristické Fínskou jazernou pahorkatinou, ktorú tvoria tisíce jazier, pozostatok činnosti pevninského ľadovca. Práve pre tento obrovský počet vzájomne prepojených jazier sa nazýva „krajinou tisícich jazier“.
9. Obyvateľstvo pobaltských štátov je jazykovo odlišné. Estónci patria k ugrofínskej jazykovej skupine, podobne ako Fíni. Lotyšiaci a Litovčania tvoria samostatnú baltickú jazykovú rodinu.

10. Obyvatelia severských štátov vedú zdravý životný štýl a majú veľmi citlivý vzťah k prírode, čo sa prejavuje vo vysokej priemernej dĺžke života. Vyznačujú sa tiež vysokou životnou úrovňou a príkladnou znášanlivosťou voči migrantom, iným rasám a národom.

Otázky na esej

1. Porovnajete hospodárstvo Nórska a Švédska so zameraním na ich hlavné prírodné zdroje, priemyselnú špecializáciu a energetickú politiku.
 2. Analyzujte vplyv geografickej polohy a prírodných podmienok (podnebie, povrch) na osídlenie a rozmiestnenie obyvateľstva v štátoch severnej Európy.
 3. Diskutujte o historickom a kultúrnom pozadí pobaltských štátov (Estónsko, Lotyšsko, Litva) a vysvetlite, ako ich minulosť pod vplyvom Ruska, Nemecka a Poľska formovala ich súčasnú spoločnosť a medzinárodné vzťahy.
 4. Opíšte význam cestovného ruchu v severských krajinách. Zamerajte sa na špecifické atrakcie Nórska, Islandu a Fínska a zhodnoťte, ako sa odlišuje ponuka letnej a zimnej turistiky.
 5. Vysvetlite koncept „indexu šťastia“ na základe uvedených údajov a diskutujte o faktoroch (napr. HDP, sociálna ochrana, sloboda), ktoré prispievajú k tomu, že severské štáty sa pravidelne umiestňujú na najvyšších priečkach.
-

Slovník pojmov

- **Fjordy** - Dlhé, úzke morské zálivy vytvorené ľadovcovou činnosťou, obklopené strmými a vysokými svahmi. Sú charakteristické pre pobrežie Nórska.
- **Laponsko** - Územie na severe Švédska, Nórska a Fínska bez presne určených hraníc. Obývajú ho Saamovia (Laponci), ktorí sa venujú tradičnému chovu sobov a rybolovu.
- **Nobelova cena** - Každoročne udeľované prestížne ocenenie v odboroch fyzika, chémia, fyziológia a medicína a literatúra. Udeľuje sa vo Švédsku.
- **Nobelova cena za mier** - Jedna z piatich Nobelových cien, ktorá sa udeľuje osobe alebo organizácii za zásluhy o bratstvo medzi národmi, zníženie počtu armád a udržanie mieru. Udeľuje ju nórsky výbor v Osle.
- **Polárna žiara** - Svetelný úkaz na oblohe, ktorý vzniká pôsobením nabitých častíc slnečného vetra pri vstupe do zemskej atmosféry.
- **Saamovia (Laponci)** - Pôvodní obyvatelia Laponska, patriaci k ugrofínskej jazykovej skupine. Tradične sa venujú chovu sobov a rybolovu.
- **Vikingovia (Normani)** - Predkovia dnešných Nórov, Švédov a Dánov. Boli to vynikajúci moreplavci a obchodníci, ktorí v 8. – 11. storočí podnikali nájazdy a dobyvačné výpravy do rôznych častí Európy.